

**Dr. Majone Steketeer
Drs. Jodi Mak
Drs. Peter van der Graaf
Drs. Astrid Huygen**

Jeugdparticipatiebeleid: wat levert het op?

*Onderzoek naar het ontwikkelen van indicatoren voor
effectenmeting van jeugdparticipatiebeleid*

SAMENVATTING

Kromme Nieuwegracht 6

3512 HG Utrecht

Telefoon 030-2300799

Fax 030-2300683

e-mail: secr@verwey-jonker.nl

www.verwey-jonker.nl

Augustus 2005

Inhoudsopgave

Samenvatting en conclusie model effectenmeting jeugdparticipatie	3
Inleiding	3
Wat verstaan we onder jeugdparticipatie?	3
Wat zijn de doelstellingen van het landelijke overheidsbeleid?	4
Welke instrumenten worden gebruikt om deze doelstellingen te realiseren?	5
Toetsing van effecten van jeugdparticipatiebeleid	6
Hoe staat het met jeugdparticipatie?	6
Wat levert jeugdparticipatie op?	7
Conclusie ten aanzien van het meten van jeugdparticipatie	9

Samenvatting en conclusie model effectenmeting jeugdparticipatie

Inleiding

Jeugdwetenschappers en beleidsmakers zijn het erover eens dat jongeren leven in een veranderlijke en complexe maatschappij die hoge eisen aan hen stelt (Zeijl, 2003). Jongeren zouden bepaalde vaardigheden moeten aanleren willen zij vandaag de dag tot zelfstandigheid komen. Deze vaardigheden leren jongeren niet alleen op school of in het gezin. Ook in hun vrije tijd leren jongeren vaardigheden zoals zelfvertrouwen opbouwen, samenwerken, een sociaal netwerk opbouwen en onderhouden, keuzes maken en dergelijke. Daarmee neemt de zorg en de aandacht voor de vrijetijdsbesteding van de jeugd opnieuw toe. De ontwikkeling van kinderen en jongeren en daarmee hun later maatschappelijke succes vindt niet alleen plaats via de schoolloopbaan maar ook door 'leerzame' vrijetijdsactiviteiten. Het is echter de vraag of het lukt om jongeren actief te krijgen voor participatie in maatschappelijke en politieke activiteiten. Veelal wordt er gesteld dat alleen een selectieve groep van jongeren bereikt wordt, namelijk de oudere, mondige en hoger opgeleide jeugdigen (BANS, 2002).

De overheid, zowel op landelijk niveau als op gemeentelijk niveau voert een actief beleid als het gaat om jeugdparticipatie. Het Ministerie van VWS wil vooral de actieve participatie van jongeren in de directe leefomgeving stimuleren. Wat betreft de vrijetijdsbesteding van jongeren gaat het dan vooral om verenigingen en jeugdorganisaties of vrijwilligerswerk. In het participatiebeleid van de landelijke overheid is er speciale aandacht voor jongeren met een (sociale) achterstand. Het Ministerie van VWS heeft het Verwey-Jonker Instituut opdracht gegeven om een model te ontwikkelen om de effecten van het jeugdparticipatiebeleid te meten.

Wat verstaan we onder jeugdparticipatie?

Uit het onderzoek blijkt dat door allerlei actoren verschillende definities gehanteerd worden van wat jeugdparticipatie is. Het Ministerie van VWS (1993) hanteert een brede definitie van jeugdparticipatie namelijk: het recht dat jeugdigen hebben om als volwaardig individu deel uit te maken van de maatschappij om de gelegenheid te krijgen en te worden aangemoedigd taken op zich te nemen, verantwoordelijkheden te dragen en om hun eigen beslissingen te nemen. Kijken we naar de literatuur, dan zien we dat twee vormen van betrokkenheid centraal staan als

het gaat om jeugdparticipatie: betrokkenheid bij politieke organisaties en initiatieven zoals jeugdpanelen en jeugdpanels, en actieve betrokkenheid bij voorzieningen in de directe omgeving van kinderen en jongeren (Zeijl, 2003). Hierin wordt meestal het onderscheid gemaakt tussen politieke en maatschappelijke participatie van jongeren. Maatschappelijke participatie is veelal gericht op het betrekken van jeugd bij voorzieningen in haar directe leefomgeving. Bij politieke participatie gaat het erom jeugd te betrekken bij het jeugdbeleid van de lokale en landelijke overheden (De Savornin Lohman, 1998). In dit verband wordt consumptieve participatie, enkel meedoen, gezien als een belangrijke opstap naar actievere vormen van beleid.

De meeste ministeries hanteren echter een engere definitie dan het Ministerie van VWS: jeugdparticipatie heeft vooral betrekking op de politieke participatie. Uit de interviews en de expertmeetings bleek dat het in de visie van jongerenorganisaties niet alleen gaat om het betrekken van jongeren bij het landelijke en lokale overheidsbeleid, het is ook van belang om jongeren te betrekken bij het beleid van instellingen en organisaties. Zij vinden de term 'beleidsgerichte participatie' daarom een geschiktere term dan 'politieke participatie'. De respondenten in het onderzoek zijn van mening dat er een duidelijker onderscheid gemaakt zou moeten worden tussen maatschappelijke participatie en politieke participatie. Maatschappelijke participatie heeft meer een preventief doel, terwijl politieke participatie als doel heeft jongeren medezeggenschap te geven.

Wat zijn de doelstellingen van het landelijke overheidsbeleid?

Het algemene landelijke jeugdbeleid (Regerakkoord 2003) is gericht op de doelen:

- Het versterken van de positie van de jeugd.
- Het vergroten van hun kansen.
- Het tegengaan van uitval.

Deze doelen kunnen volgens VWS onder andere worden bereikt door beleidsinstrumenten in te zetten die jeugdparticipatie kunnen bevorderen. Het bevorderen van jeugdparticipatie is daarmee één van de middelen binnen het jeugdbeleid om jongeren te ondersteunen. Het dient het maatschappelijk belang om jongeren via participatie in algemene voorzieningen, vaardigheden te leren die hun toekomstkansen vergroten. De vaardigheden die met deze vorm van participatie worden opgedaan zijn een vorm van preventie, waardoor uitval van jongeren wordt tegengegaan. De andere Ministeries voeren geen actief beleid als het gaat om jeugdparticipatie.

In de uitwerking van de nota 'Jeugd verdient de toekomst' ligt een belangrijk accent op de maatschappelijke participatie van de jeugd, dat wil zeggen het betrekken van de jeugd bij voorzieningen in haar directe omgeving (Zeijl, 2003). Deelname aan vrijetijdsvoorzieningen wordt vooral gezien als een instrument om jeugd te betrekken bij de samenleving en mogelijkheden voor informeel leren en sociale sturing te bieden. Aan maatschappelijke participatie worden preventieve doelen gekoppeld, zoals deelnemen voorkomt uitval (niet meedoen). Maatschappelijke participatie is volgens de minister een 'voorwaarde voor een gezonde ontwikkeling' omdat deze vorm van participatie 'bijdraagt aan een positief beeld en daarmee aan het zelfvertrouwen' van de jeugd (VWS, 1993). De vaardigheden die worden opgedaan via maatschappelijke participatie vergroten de toekomstkansen van jongeren. Daarnaast wordt de maatschappelijke positie van jongeren en hun binding met de maatschappij versterkt.

Wat betreft de politieke en beleidsgerichte participatie, kan deze term betrekking hebben op het beleid binnen (vrijtijds-) voorzieningen of op het jeugdbeleid van landelijke en lokale overheden. In Bans II staat: "Met jeugdparticipatie wordt bedoeld dat jeugdigen een actieve inbreng hebben bij de ontwikkeling en uitvoering van onderdelen van het jeugdbeleid en hun mogelijkheden om zelf verantwoordelijkheid te dragen worden vergroot" (Bans, 2002). Ook hier is een van de doelen het aanleren van vaardigheden: "Om jeugd goed toe te rusten voor de rol die zij later als volwassene (...) zal vervullen, moet de jeugd leren omgaan met keuzes maken, beslissingen nemen en daarvoor ook verantwoordelijkheid dragen". Naast een principieel doel wordt in Bans II ook een belang voor het beleid zelf erkend: door te praten met kinderen en jongeren kunnen beleidsmaatregelen beter afgestemd worden op hun wensen. Jeugdparticipatie heeft weliswaar preventieve effecten, waardoor uitval van jeugd voorkomen wordt en betrokkenheid bij de maatschappij vergroot, maar jeugdparticipatie dient ook nagestreefd te worden als een democratisch principe; een erkenning van het fundamentele deelname- en inspraakrecht van de jeugd (De Winter, 1995). Jeugdigen moeten de kans krijgen om mee te praten en mee te doen aan de ontwikkeling en uitvoering van het jeugdbeleid.

Welke instrumenten worden gebruikt om deze doelstellingen te realiseren?

Jeugdparticipatie is vooral een gemeentelijke aangelegenheid. Veel gemeenten stimuleren jeugdpanels, jeugdfora en jeugdraden en modernere participatievormen zoals de jeugdschouw of internetpanels. De provincies zijn verantwoordelijk voor de jeugdzorg, waar inmiddels jongerencliëntenraden en Jongeren Inspectie Teams zijn. Het onderzoek is echter gericht op het landelijke overheidsbeleid ten aanzien van jeugdparticipatie. Het Ministerie van VWS is het enige Ministerie dat een specifiek beleid geformuleerd heeft als het gaat om jeugdparticipatie. In de beleidsnota's of de begrotingsartikelen noemen de andere Ministeries jeugdparticipatie niet als een onderdeel van hun beleid. Toch zijn er duidelijke raakvlakken met jeugdparticipatie als het gaat om maatregelen die de Ministeries uitvoeren zoals: de rechten van kind (Ministerie van Justitie), het stimuleren van jongeren tot cultuurparticipatie (Ministerie van Onderwijs) of de betrokkenheid van jongeren bij ontwikkelingssamenwerking (Ministerie van Buitenlandse zaken). Daarnaast worden verschillende landelijke jongerenorganisaties zoals de politieke jongerenorganisaties (Ministerie van Binnenlandse Zaken) of studentenorganisaties (Ministerie van Onderwijs) gefinancierd.

Door het Ministerie van VWS zijn de afgelopen tien jaar allerlei maatregelen genomen en projecten opgezet om jongeren te stimuleren tot maatschappelijke participatie. Het gaat hierbij om stimulering tot deelname aan vrijwilligerswerk (smaakmakers), stimulering sportdeelname (Jeugd in Beweging) en ondersteuning van lokale jongereninitiatieven (Jeugdnetwerk Nederland). Tot 2003 financiert het Ministerie ook allerlei landelijke jeugd en jongerenorganisaties. Deze subsidie is voor de meeste landelijke organisaties beëindigd omdat het Ministerie van VWS die niet meer als haar verantwoordelijkheid beschouwd. Tevens was de subsidiering te versnipperd.

Daarnaast subsidieert het Ministerie van VWS de Nationale Jeugdraad als vertegenwoordiger van gebonden en ongebonden jeugd op nationaal niveau. Van dit geld wordt jeugd geactiveerd om op nationaal, internationaal en lokaal niveau mee te doen aan de maatschappij. Tevens is er in 2004 een Stimuleringsregeling vrijwil-

ligerswerk voor en door jeugd gekomen. Het Ministerie van VWS is in 2004 gestart met een tijdelijke stimuleringsregeling buurt onderwijs en sport, de BOS-impuls. De regeling is bedoeld om gemeenten te helpen om onder meer met sport en bewegen achterstanden bij jeugdigen in bepaalde wijken te bestrijden.

Toetsing van effecten van jeugdparticipatiebeleid

Doel van het onderzoek was om een instrument te ontwikkelen om de effectiviteit van het jeugdbeleid te meten. Via welk effectiviteitsmodel kunnen de resultaten/effecten van het landelijke jeugdparticipatiebeleid inzichtelijk gemaakt worden? Wat zijn relevante indicatoren met betrekking tot de effecten van het landelijke jeugdparticipatiebeleid zowel op niveau van output als outcome?

Omdat zowel de interviews als de documentanalyse weinig informatie over indicatoren voor effectmeting van jeugdparticipatie opleverde, zijn we op basis van nadere bestudering van literatuur zelf met een voorstel voor de ontwikkeling van een model aan de slag gegaan. De literatuur was niet altijd direct op jeugdparticipatie gericht, maar er vaak wel aan gelieerd. Op basis van de bevindingen uit deze literatuurstudie concluderen we dat jeugdparticipatie kan bijdragen aan:

- *Medezeggenschap/ inspraak/ invloed.* Jongeren kunnen meepraten, meebeslissen of invloed uitoefenen met betrekking tot de gang van zaken binnen het gezin, op school, in instellingen/organisaties en in de buurt.
- *Het vergroten van competenties.* Jongeren ontwikkelen sociale competenties die bijdragen aan het kunnen functioneren binnen een democratische en multiculturele samenleving.
- *Het vergroten van binding.* Jongeren hebben (informele) contacten en netwerken die hen steun bieden en sociale uitsluiting voorkomen.
- *Het vergroten van (politiek-)maatschappelijke interesses.* Jongeren ontwikkelen zich tot bij de maatschappij betrokken burgers.

De eerste drie effecten zouden uiteindelijk (indirect) kunnen leiden tot respectievelijk het versterken van de positie van de jeugd, het vergroten van hun kansen en het tegengaan van uitsluiting in de maatschappij; de drie doelen die het landelijke jeugdbeleid voor ogen heeft. Het vierde effect kan tevens bijdragen aan het reproduceren van een democratie door het aanleren van vaardigheden en gedrag.

Hoe staat het met jeugdparticipatie?

Het ontwikkelde model en vragenlijsten zijn uitgetest onder scholieren binnen het voortgezet onderwijs in de leeftijd tussen 14 en 16 jaar (n=575). Nagegaan is of jongeren participeren en zo ja welke vormen van participatie dit betreft.

De participatie van de jongeren in het onderzoek is vrij hoog, maar een klein aantal van de jongeren neemt nergens aan deel. Wat betreft de maatschappelijke participatie neemt het merendeel van de jongeren (80%) deel aan het verenigingsleven of is lid van een organisatie. Het blijkt dat het verenigingsleven nog steeds een belangrijk onderdeel is van de vrijetijdsbesteding van veel jongeren. Sportverenigingen zijn de absolute nummer één (53%). Lidmaatschappen van andere verenigingen zijn minder populair: jeugdvereniging (4%), hobby-activiteiten (19%), religieuze jongerenorganisaties (4%), scouting (3%). Daarnaast is ongeveer een op de zes jongere actief binnen de moskee, de buurt of binnen een internet- of computergroep.

In het onderzoek is er tevens gekeken naar zowel structurele politieke participatie als incidentele participatie. Ongeveer een kwart van de jongeren is op een structurele basis actief binnen de politieke participatie. Het betreft dan vooral de medezeggenschapsorganen in de directe leefwereld van jongeren zoals de jeugdraad of jeugdpanel, de school- of leerlingenraad. Wat betreft de politieke participatie zijn organisaties veel minder populair; maar weinig jongeren zijn hiervan lid. Als ze al lid zijn betreft het de natuur- en milieuorganisaties (4%) of politieke jongerenorganisaties (3%). Duidelijk is dat als jongeren politiek actief zijn dit vooral incidentele politieke activiteiten betreft. Zo'n 9 tot 30% van de jongeren is politiek actief als het gaat om demonstraties, debatten of ludieke acties. Daarnaast zijn activiteiten zoals polls en forums op het internet zeer populair onder iets minder dan de helft van de jongeren.

De groep die helemaal niet participeert, wijkt qua achtergrondkenmerken en antwoorden, af van de jongeren die wel participeren. De groep die niet actief is bestaat voornamelijk uit VMBO-jongeren. Uit de zelfrapportage van jongeren die niet participeren blijkt dat zij minder geïnteresseerd zijn in maatschappelijke vraagstukken zoals veiligheid, criminaliteit of terrorisme. De groep van niet-participanten kent een groter aantal allochtonen. Allochtonen leerlingen participeren vooral minder als het gaat om deelname aan besturen of jeugdleden. Wat betreft de maatschappelijke participatie is het verschil minder groot, maar dat komt omdat deze jongeren wel actief zijn binnen de kerk of moskee.

Ook uit de literatuur blijkt aangaande de jeugdparticipatie dat er sprake is van een tweedeling in de Nederlandse samenleving. Wat betreft de politieke participatie zitten in de overleg- en adviesorganen van gemeenten zitten vooral (witte) middenklasjongeren (Bans, 2002; Van Hees, e.a., 2004). Laagopgeleide en allochtone jongeren nemen nauwelijks deel aan politieke participatietrajecten.

Daarnaast wordt er ook over de vrijetijdsbesteding van jongeren geconstateerd dat in Nederland vooral de hoog opgeleide jongeren gebruik maken van de georganiseerde vrijetijdsbesteding. In dat verband wordt ook wel eens over de achterbankgeneratie gesproken (Emmelkamp, 2004; Tan, 2002). Anderzijds zijn het vooral jongeren die in de grote steden leven en -dan vooral in de achterstandswijken- die overwegend op straat leven. Vooral autochtone jongens zijn lid van een sportvereniging, allochtone jongeren sporten evenveel alleen dan veelal op straat en niet in georganiseerd verband (Zeijl, e.a., 2003). Voor allochtone kinderen en jongeren is de buurt een vanzelfsprekende plaats om te recreëren (Boonstra e.a., 2002). Meer dan autochtone jongeren zijn zij te vinden in buurten en op pleinen in de wijk. De openbare ruimte is voor hen een plaats om vrienden, familie of gelijkgezinden te treffen.

Wat levert jeugdparticipatie op?

In het onderzoek is nagegaan of participatie van jongeren ook leidt tot meer doelbereik. Is er sprake van een samenhang tussen jeugdparticipatie en de gestelde doelen van het jeugdbeleid? Dit is ten eerste onderzocht door aan de jongeren te vragen of zij zelf vinden dat participatie bijdraagt aan de genoemde doelen. Jongeren zelf zijn, net zoals volwassenen, van mening dat participatie bijdraagt aan de sociale vaardigheden, de binding met de maatschappij en de maatschappelijke interesse. Maar het draagt vooral bij aan de inspraak en invloed van jongeren. Ondanks een politiek wantrouwen - dat meepraten toch geen zin heeft omdat politici

toch zelf besluiten wat ze doen - vindt zeventig procent van jongeren dat zij door deel te nemen aan een organisatie of raad meer invloed hebben op zaken die hen aangaan. Daarnaast levert het meer vrienden op. Meer dan de helft van de jongeren vindt dat participatie heeft opgeleverd dat zij bepaalde sociale vaardigheden hebben geleerd en meer kennis van de samenleving hebben opgedaan.

Aan de organisaties zelf is ook gevraagd of zij vinden dat deelname van jongeren aan hun organisatie een bijdrage oplevert ten aanzien van het doelbereik.

De organisaties vinden dat jongeren vooral sociale vaardigheden aanleren door deel te nemen, meer politieke interesse ontwikkelen en meer kennis over de samenleving verkrijgen.

Zowel jongeren als volwassenen zijn van mening dat jeugdparticipatie bijdraagt aan de vaardigheden en kennis die jongeren nodig hebben. De vraag is echter; leidt participatie ook daadwerkelijk tot deze vaardigheden? In het onderzoek zijn voor de vier onderscheiden outcomevariabelen (medezeggenschap, competenties, binding en maatschappelijke interesse) schalen geconstrueerd die door de jongeren zijn ingevuld. Deze zijn vergeleken met de wijze waarop jongeren participeren (geen participatie, maatschappelijke participatie, incidentele of structurele politieke participatie).

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat het moeilijk is om aan te tonen dat participatie leidt tot het voorkomen van uitsluitingen en het vergroten van kansen. Dit komt mede doordat het overgrote deel van de jongeren participeert, en maar een kleine groep jongeren helemaal niet actief is. Dat maakt het differentiëren moeilijk. Daarnaast is er sprake van een hoge score als het gaat om de onderscheiden outcomevariabelen. Wat betreft de binding van jongeren met hun omgeving is deze voor veel jongeren goed. De meeste jongeren blijken op verschillende terreinen (buurt, school, gezin en vrienden) een zeer goede binding te hebben (83% tot 93%), alleen de betrokkenheid op school scoort lager dan de andere terreinen (60% tot 70%).

Wat betreft de sociale en emotionele vaardigheden zijn er wel grote verschillen. Ruim de helft van de jongeren vindt dat zij goed in staat is om hun mening te geven of te luisteren. Een kleine meerderheid vindt ook dat ze voldoende zelfvertrouwen heeft en zelfstandig is. Problematischer vinden jongeren het om keuzes te maken, of verantwoordelijk te zijn. Ook aan het samenwerken en organiseren valt er nog wat te verbeteren.

Wat betreft hun maatschappelijke interesse zijn jongeren vooral geïnteresseerd in luchtig nieuws (sport en entertainment), toch houdt ruim de helft wekelijks of dagelijks het buitenlands en binnenlands nieuws in de gaten. Onderwerpen zoals oorlog en geweld, terrorisme, discriminatie en racisme houdt hen bezig. De helft van de jongeren zegt ook politiek geïnteresseerd te zijn.

Jongeren vinden wel dat er beter geluisterd kan worden naar hun mening. Op het punt van medezeggenschap kan volgens hen nog veel verbeterd worden. Daarvoor is een betere informatievoorziening volgens de jongeren een eerste aangrijpingspunt.

Overigens zijn de landelijke jongerenorganisaties in het onderzoek van mening dat het landelijke overheidsbeleid er toe heeft geleid dat organisaties, gemeenten en instellingen serieus aan de gang zijn gegaan met participatie; in de zin van medezeggenschap en beleidsgerichte participatie van jongeren binnen de eigen organisatie. In het bijzonder door in de subsidietoekenning dat als eis te stellen, zijn organisaties zelf ook kritisch gaan kijken hoe zij omgaan met de medezeggenschap

van jongeren binnen de eigen instelling of organisatie. Dit is ook terug te vinden in de resultaten van de lidorganisaties. Het overgrote deel van de organisaties heeft een bestuur waarin jongeren vertegenwoordigd zijn of bestaat uit jongeren.

Deze resultaten van het onderzoek stemmen overeen met andere onderzoeken als het gaat om medezeggenschap (Van Hees, e.a., 2004), de binding met anderen (De Winter, 2003) of hun sociale en emotionele vaardigheden (Currie, e.a., 2004), evenals het beeld van de activiteiten die jongeren ondernemen (Zeijl, e.a., 2003). Op basis van het onderzoek kan men niet concluderen dat participatie een bijdrage levert aan de onderscheiden doelen van het jeugdbeleid. Het onderzoek laat zien dat er alleen sprake is van een samenhang tussen participatie en medezeggenschap. Jongeren die participeren hebben vaker het gevoel dat zij invloed hebben op zaken die hen aangaan. Andere verbanden zijn relatief zwak.

Er zijn nog wel twee andere conclusies te trekken op grond van het onderzoek. Ten eerste leidt participatie tot participatie. Als jongeren eenmaal actief zijn, nemen ze veelal deel aan meerdere organisaties of activiteiten. Daarnaast laat het onderzoek zien dat met name voor twee specifieke groepen jongeren extra aandacht nodig is als het gaat om participatie, namelijk de laag opgeleide jongeren en jongeren van allochtone afkomst.

Conclusie ten aanzien van het meten van jeugdparticipatie

Jeugdparticipatie is voor overheid en organisaties een belangrijk middel om andere doelen te bereiken. Jeugdparticipatie dient het maatschappelijke belang om jongeren via participatie in algemene voorzieningen vaardigheden te leren die de toekomstkansen vergroten. De vaardigheden die met deze vorm van participatie worden opgedaan zijn een vorm van preventie, waardoor uitval van jongeren wordt tegengegaan. Uit dit onderzoek, maar ook uit andere onderzoeken blijkt dat het niet empirisch te onderbouwen is dat jeugdparticipatie bijdraagt aan deze hogere doelen. Hoewel alle partijen het er over eens zijn dat jongeren door te participeren allerlei normen, vaardigheden en inzichten ontwikkelen om op een goede manier in de maatschappij te functioneren, is het verband tussen participatie en onderwerpen als verbondenheid, het aanleren van sociale competentie of het welbevinden van jongeren niet te bewijzen. Uit retrospectief onderzoek blijkt wel dat jongeren die actief zijn geweest, een betere positie hebben op de arbeidsmarkt (Tan e.a., 2003).

Uit het onderzoek blijkt dat participatie leidt tot participatie. De verschillende vormen van participatie hangen samen: participatie leidt tot meer en andere soorten van participatie. In dit verband blijkt consumptieve participatie, enkel meedoen, inderdaad een belangrijke opstap te zijn naar andere actievere vormen van participatie. De consumptieve en maatschappelijke participatie van jongeren is de laatste twintig jaar niet veel veranderd (Zeijl, e.a., 2003). Wel is er sprake van een kleine groep van jongeren die systematisch niet bereikt worden. Het Ministerie van VWS is bezig om daar een doelgericht beleid op te ontwikkelen.

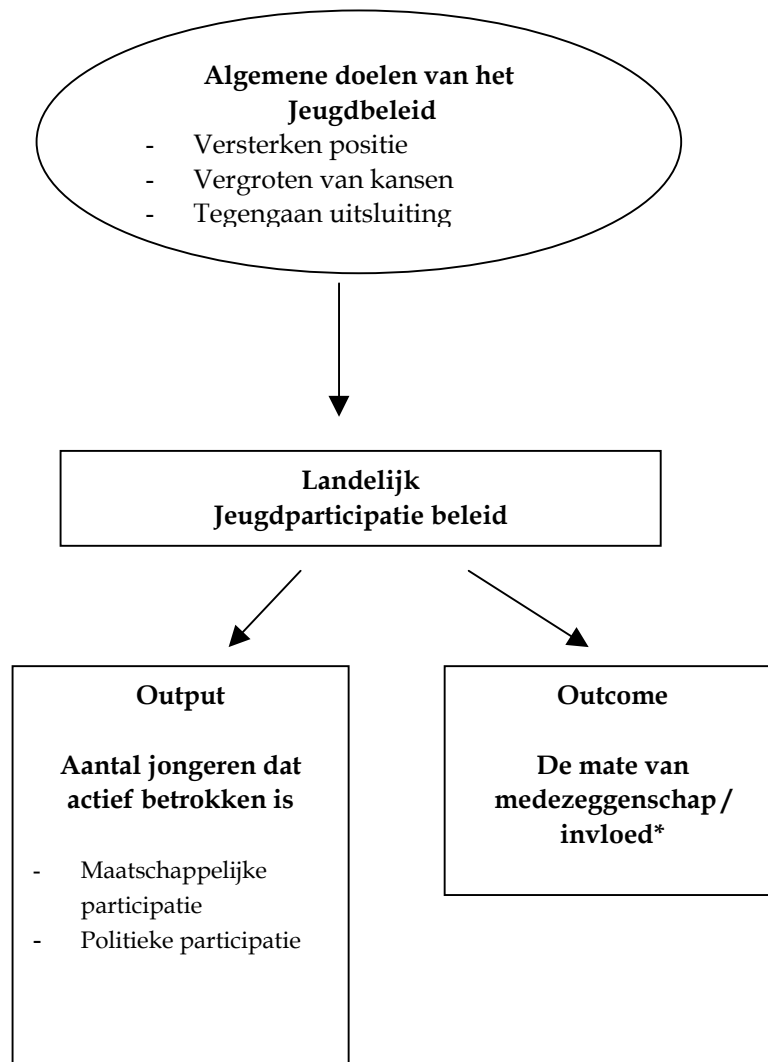
In het onderzoek is getracht om een model te ontwikkelen om jeugdparticipatiebeleid te meten ten aanzien van de algemenere doelstelling van het jeugdbeleid. Uit de toetsing van het model blijkt dat het model voor drie indicatoren (sociale competenties, bindingen en politieke en maatschappelijke interesse) geen bruikbare informatie oplevert. De doelstellingen van het beleid ten aanzien van jeugdpar-

ticipatie zijn zeer breed en zowel gericht op de preventieve werking ervan als op medezeggenschap van de jeugd. Een suggestie is om, als het gaat om de doelbereiking van het overheidsbeleid ten aanzien van jeugdparticipatie, een onderscheid te maken tussen maatschappelijke participatie en politieke participatie. Beide vormen van participatie hebben een ander doel en moeten dien ten gevolge anders gemeten worden om te kijken of de beleidsdoelen gerealiseerd worden. Daarom stellen we voor om de effectiviteit van jeugdparticipatiebeleid te meten op basis van twee indicatoren. Ten eerste op outputniveau, door het aantal jongeren dat actief participeert te inventariseren (een indexcijfer voor jeugdparticipatie). De mate van participatie van jongeren moet echter niet gemeten worden aan de hand van het aantal jongeren dat aan een bepaalde organisatie deelneemt. Omdat veel jongeren op verschillende wijze actief zijn en van meerdere verenigingen lid zijn, geeft dat geen goed beeld van het aantal jongeren dat helemaal niet actief is binnen een vereniging, organisatie of activiteit. Een indexcijfer jeugdparticipatie zou moeten meten hoeveel jongeren actief participeren en hoeveel jongeren dat niet doen. Het landelijke overheidsbeleid is dan succesvol als het aantal jongeren dat niet participeert daalt.

De tweede indicator die wij voorstellen meet de effectiviteit van jeugdparticipatiebeleid op outcome-niveau: het niveau van medezeggenschap van jongeren binnen gemeenten of organisaties (als het gaat om jeugdbeleid en zaken die hen direct aangaan) wordt in kaart gebracht via een indexcijfer voor de mate van inspraak en invloed. Ook voor dit indexcijfer kan teruggegrepen worden op de indicatoren uit het model en de daarop gebaseerde vragen in de vragenlijst voor het internetpanel van de Nationale Jeugdraad.

Voor de outcome-indicator medezeggenschap zijn in dit model vier dimensies uitgewerkt: informatie, communicatie, meebeslissen en inspraak, verantwoordelijkheid en betrokkenheid (zie paragraaf 3.3.1).

Modelvorm: indicatoren voor het meten van de effectiviteit van het jeugdparticipatiebeleid

Samengevat stellen wij voor twee indicatoren te gebruiken voor toekomstig effectenonderzoek naar jeugdparticipatiebeleid. Deze twee indicatoren voor non-participatie en medezeggenschap zijn een specificering van de doelen van het landelijke jeugdparticipatiebeleid dat het algemene jeugdbeleid ondersteunt. De eerste indicator meet deze effecten op outputniveau en is met name verbonden met de preventieve doelstelling van tegengaan van uitsluiting. De tweede indicator meet op outcomeniveau en richt zich op de groep jongeren die structureel politiek participeert en daarmee belangrijke vaardigheden voor later op doet en via hun inspraak de positie van jongeren versterkt (democratisch principe).